

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/168/143/95

APOLITYCZNOŚĆ NAJWYŻSZYCH URZĘDÓW PAŃSTWOWYCH W WYBORACH PREZYDENCCKICH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

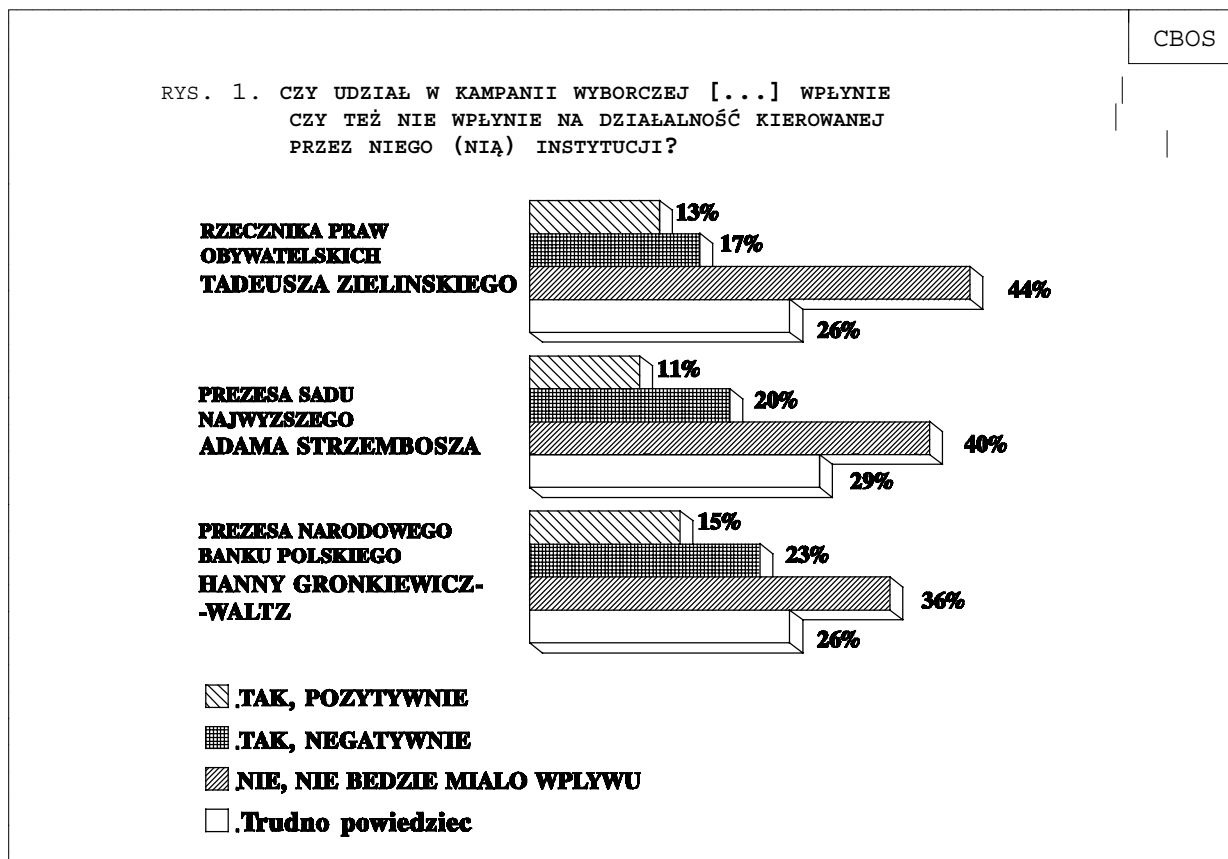
Zbliżające się wybory prezydenckie ponownie wywołały społeczną dyskusję o apolityczności różnych funkcji i instytucji. Kontrowersje wzbudza kandydowanie w tych wyborach rzecznika praw obywatelskich - Tadeusza Zielińskiego, prezesa Sądu Najwyższego - Adama Strzembosza i prezesa Narodowego Banku Polskiego - Hanny Gronkiewicz-Waltz. Pojawiają się opinie, iż może to negatywnie wpłynąć na działalność kierowanych przez nich instytucji. Wątpliwości budzi też udział w kampanii wyborczej oficerów Wojska Polskiego. O stosunek społeczeństwa do tych kwestii pytaliśmy w sondażu przeprowadzonym na początku września¹.

Odpowiadając na pytanie, czy kandydowanie w wyborach prezydenckich Tadeusza Zielińskiego, Adama Strzembosza i Hanny Gronkiewicz-Waltz będzie miało wpływ na działalność kierowanych przez nich instytucji, ponad jedna czwarta ankietowanych nie zajęła stanowiska w tej sprawie (rys. 1). W opinii największych grup badanych, które jednak nie stanowią połowy społeczeństwa (odpowiednio 44%, 40% i 36%), fakt kandydowania tych osób nie wpłynie na pracę podległych im instytucji.

Obawy, że udział w wyborach prezydenckich szefów ważnych - z założenia apolitycznych - instytucji może wpłynąć negatywnie na ich działalność, najczęstsze są wśród badanych legitymujących się wyższym wykształceniem² (odpowiednio 27%, 34% i 38%). Poglądy w tej kwestii różnicują także deklarowane przez ankietowanych opcje polityczne. Zwolennicy lewicy częściej niż inni uważają, że kandydowanie Adama Strzembosza i Hanny Gronkiewicz-Waltz będzie miało negatywny wpływ na działalność kierowanych przez nich instytucji (odpowiednio 28% i 34%), natomiast badani identyfikujący się z prawicą częściej niż pozostali wyrażają takie obawy w przypadku Tadeusza Zielińskiego (25%).

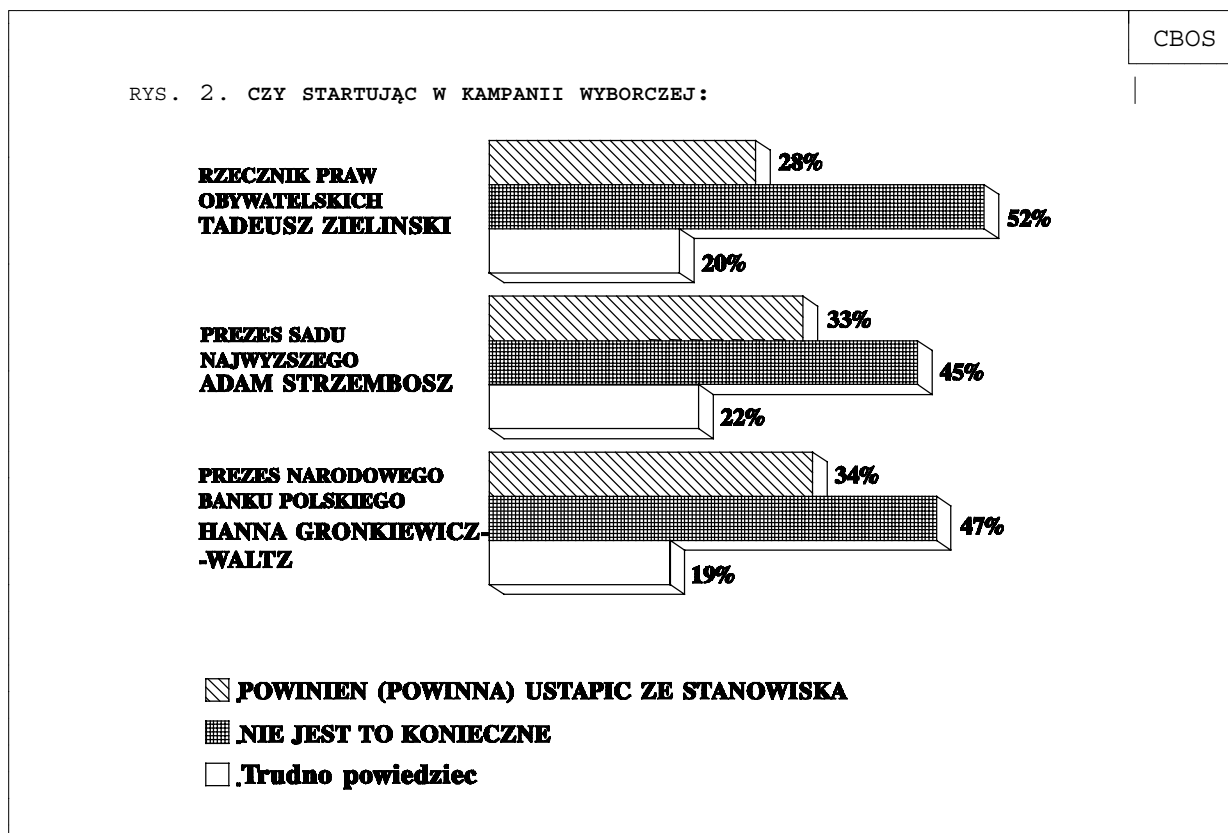
¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (64), 1-4 września '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1150).

² Por. tabele aneksowe.

Jest oczywiste, że respondenci, którzy uważają, iż kandydowanie rzecznika praw obywatelskich, prezesa Sądu Najwyższego i prezesa NBP w wyborach prezydenckich będzie miało negatywny wpływ na działalność kierowanych przez nich instytucji, w większości opowiadają się za ich ustąpieniem z tych funkcji³. W społeczeństwie najczęstszy jest jednak pogląd, że osoby te biorąc udział w kampanii wyborczej nie muszą ustępować ze swych stanowisk (odpowiednio 52%, 45% i 47%). Przeciwnego zdania jest mniej więcej jedna trzecia badanych (odpowiednio 28%, 33% i 34%). Znaczna część respondentów deklaruje brak zdania w tej kwestii. Najbardziej wyrobione opinie w tej sprawie mają ankietowani z wyższym wykształceniem, oni też częściej niż inni wyrażają pogląd, że kandydujący w wyborach Tadeusz Zieliński, Adam Strzembosz i Hanna Gronkiewicz-Waltz powinni ustąpić z zajmowanych stanowisk (odpowiednio 39%, 48% i 46%).

³ Wszystkie zależności opisane w komunikacie są istotne statystycznie.

Warto zauważyć, że najmniej społecznych obaw budzi kandydowanie w wyborach rzecznika praw obywatelskich. Także w jego przypadku najmniej osób opowiada się za koniecznością rezygnacji ze stanowiska ze względu na udział w kampanii wyborczej. Można to tłumaczyć prawdopodobnie dużą społeczną akceptacją zarówno dotychczasowej działalności jego urzędu⁴, jak i osoby⁵.

Ankietowani, którzy negatywnie oceniają działalność rzecznika praw obywatelskich⁶, częściej niż inni uważają, iż Tadeusz Zieliński - kandydując w wyborach prezydenckich - powinien ustąpić ze stanowiska, jednak nawet wśród tej grupy połowa respondentów jest zdania, że dymisja nie jest konieczna (tab. 1).

⁴ Por. komunikat CBOS "Ocena działalności instytucji publicznych w lipcu '95", lipiec '95.

⁵ Por. komunikat CBOS "Zaufanie do polityków w sierpniu '95", wrzesień '95.

⁶ W przygotowaniu komunikat CBOS o stosunku do instytucji publicznych.

Tabela 1

w procentach

Czy rzecznik praw obywatelskich Tadeusz Zieliński startując w kampanii wyborczej:	Czy, Pana(i) zdaniem, działalność rzecznika praw obywatelskich dobrze służy społeczeństwu?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
- powinien ustąpić ze stanowiska	28	38	22
- nie jest to konieczne	59	50	37
Trudno powiedzieć	13	12	41

Analizy pokazują, iż ocena dotychczasowej działalności rzecznika praw obywatelskich nie różnicuje opinii badanych o wpływie udziału w kampanii wyborczej na jej wypełnianie. Można więc pokusić się o wniosek, iż stosunek ankietowanych do kandydowania w wyborach prezydenckich osób stojących na czele ważnych, z założenia apolitycznych, instytucji nie wynika jedynie ze stosunku do tych osób, ale jest także elementem przekonań o funkcjonowaniu państwa.

Elektoraty a stosunek do apolityczności funkcji

Spośród osób deklarujących udział w wyborach prezydenckich i zamierzających oddać głos na pięciu najpopularniejszych kandydatów (Aleksandra Kwaśniewskiego, Hannę Gronkiewicz-Waltz, Lecha Wałęsę, Tadeusza Zielińskiego i Jacka Kuronia)⁷, elektorat Hanny Gronkiewicz-Waltz najrzadziej zgadza się z opinią, iż udział w kampanii wyborczej rzecznika praw obywatelskich, prezesa Sądu Najwyższego i prezesa Narodowego Banku Polskiego wpłynie negatywnie na działalność kierowanych przez nich instytucji (odpowiednio 12%, 13% i 13%). Osoby te najrzadziej także postulują ich ustąpienie ze względu na udział w wyborach (26%, 25% i 20%).

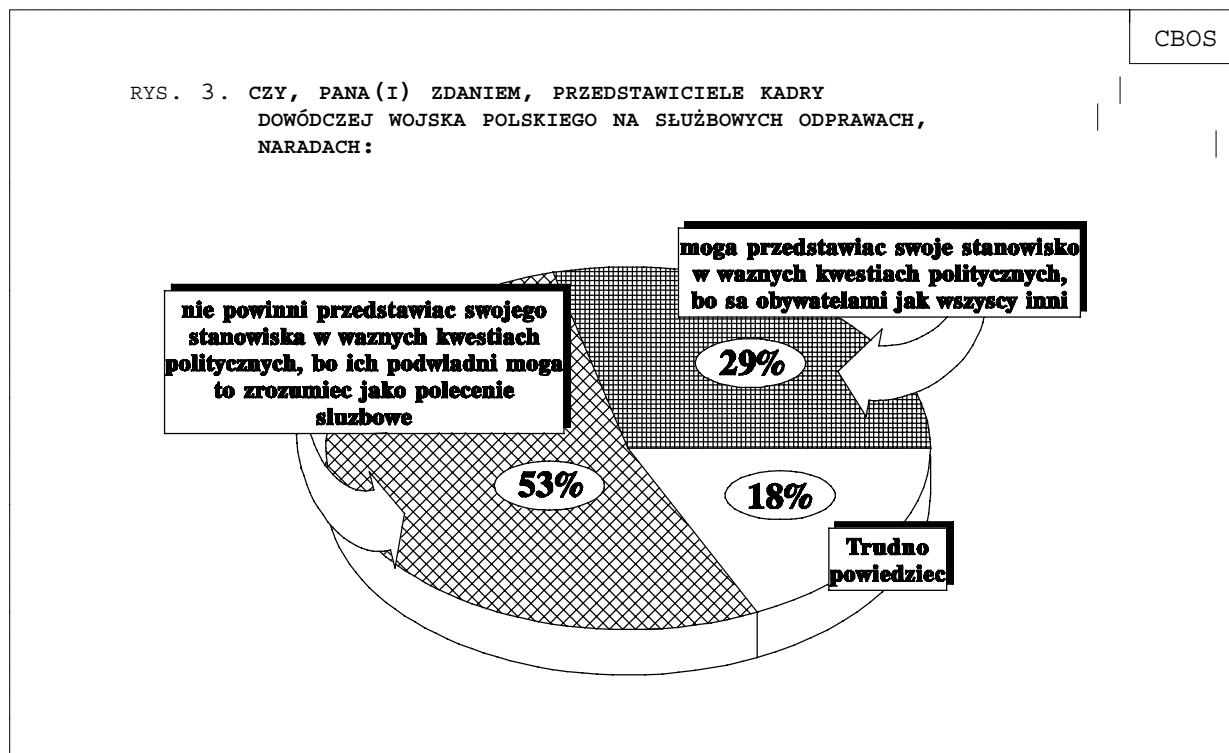
⁷ Por. komunikat CBOS "Wybory prezydenckie - preferencje na początku września '95", wrzesień '95.

Poglądy większości elektoratów w kwestii kandydowania w wyborach szefów najważniejszych apolitycznych instytucji są zbliżone i niezależne od osoby, której dotyczyło pytanie. Warto natomiast zauważyć, że wyborcy Zielińskiego - podobnie jak elektorat Kwaśniewskiego - w stosunku do rzecznika praw obywatelskich rzadziej niż w przypadku dwóch pozostałych osób wyrażają opinie, że jego kandydowanie wpłynie negatywnie na działalność kierowanej przez niego instytucji (9% i 19%) oraz że uczestnicząc w kampanii wyborczej powinien zrezygnować ze swojego stanowiska (odpowiednio 26% i 27%).

Obawy, iż udział w kampanii wyborczej Tadeusza Zielińskiego, Adama Strzembosza i Hanny Gronkiewicz-Waltz wpłynie negatywnie na działalność instytucji, którymi kierują, najczęstsze są wśród osób, które w następnych wyborach parlamentarnych poparłyby Unię Wolności (odpowiednio 29%, 30% i 33%). W przypadku dwóch ostatnich osób podobne opinie wyraża także elektorat Sojuszu Lewicy Demokratycznej (34% i 38%). Nie wynika jednak z tego zwiększone poparcie dla ich ustąpienia z funkcji, które sprawują.

Wojskowi a wolność demonstrowania przekonań

Nieco bardziej restrykcyjny jest stosunek ankietowanych do kampanii wyborczej w wojsku. Ponad połowa społeczeństwa zgodziła się z opinią, iż przedstawiciele kadry dowódczej Wojska Polskiego na służbowych naradach, odprawach nie powinni przedstawiać swojego stanowiska w ważnych kwestiach politycznych, bo ich podwładni mogą to zrozumieć jako polecenie służbowe. Nieco ponad jedna czwarta ankietowanych jest natomiast zdania, iż mogą to robić, bo są obywatelami jak wszyscy inni.

Za stwierdzeniem, iż przedstawiciele kadry dowódczej Wojska Polskiego na służbowych odprawach nie powinni prezentować swojego stanowiska w ważnych kwestiach politycznych, opowiadają się przede wszystkim osoby, które negatywnie oceniają działalność wojska (tab. 2), a także badani z wyższym wykształceniem (71%).

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele kadry dowódczej Wojska Polskiego na służbowych odprawach, naradach:	Czy, Pana(i) zdaniem, działalność wojska dobrze służy społeczeństwu?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
- mogą przedstawiać swoje stanowisko w ważnych kwestiach politycznych, bo są obywatelami jak wszyscy inni	33	15	24
- nie powinni przedstawiać swojego stanowiska w ważnych kwestiach politycznych, bo ich podwładni mogą to zrozumieć jako polecenie służbowe	52	75	41
Trudno powiedzieć	15	10	35

Opinie w tej kwestii różnicują deklarowane przez ankietowanych poglądy polityczne. Na tle pozostałych respondentów w sprawie tej wyróżniają się osoby identyfikujące się z prawicą. Niemal dwie piąte z nich (38%) akceptuje pogląd, że przedstawiciele kadry dowódczej mogą przedstawiać swoje stanowisko w ważnych kwestiach politycznych, bo są obywatelami jak wszyscy inni.

★

★ ★

Wydaje się, że społeczeństwa polskiego nie razi polityczne zaangażowanie osób zajmujących kluczowe stanowiska w instytucjach, które z założenia nie powinny kierować się doraźnymi interesami politycznymi. Być może wynika to z faktu, iż część społeczeństwa nie odróżnia działalności politycznej od publicznej czy społecznej. Jest to najprawdopodobniej spuścizna 45 lat powszechnego w ustroju socjalistycznym łączenia funkcji publicznych z jednoznacznym zaangażowaniem politycznym.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy udział w kampanii wyborczej rzecznika praw obywatelskich wpłynie czy też nie wpłynie na działalność kierowanej przez niego instytucji?
(%)

	Tak, pozytywnie	Tak, negatywnie	Nie wpłynie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	17	44	26	1150
Płeć					
Mężczyźni	13	21	47	18	544
Kobiety	12	14	42	33	606
Wiek					
do 24 lat	18	15	43	24	156
25-34	16	21	42	21	206
35-44	13	15	52	20	243
45-54	12	23	43	22	195
55-64	8	12	52	29	168
65 lat i więcej	9	17	31	43	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	19	32	38	417
Miasto do 20 tys.	13	17	51	19	135
od 21 do 100 tys.	14	12	50	23	218
101-500 tys.	12	17	53	18	236
501 tys.i więcej mieszk.	15	21	48	16	144
Region					
Północny	11	25	42	22	147
Zachodni	9	26	41	24	119
Środkowozachodni	13	9	51	27	173
Środkowy	16	15	44	26	204
Wschodni	15	15	36	34	135
Południowo-wschodni	11	23	41	26	182
Południowo-zachodni	13	12	51	24	190
Wykształcenie					
Podstawowe	8	15	34	43	410
Zasadnicze zawodowe	17	17	47	20	308
Średnie	15	19	51	16	346
Wyższe	11	27	52	9	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	37	45	8	74
Prac.umysł.niż.szczebła	16	14	50	19	84
Pracownicy fiz.- umysł.	12	19	52	17	74
Robotnicy wykwalifikowani	11	19	53	17	144
Robotnicy niewykwalifik.	10	17	48	25	71
Rolnicy	18	10	39	33	63
Prywatni przedsiębiorcy	21	20	43	16	49
Bierni zawodowo					
Renciści	9	17	36	38	164
Emeryci	10	15	40	35	202
Uczniowie i studenci	16	17	53	14	53
Bezrobotni	20	10	41	28	93
Gospodynie domowe i inni	12	15	38	35	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	8	25	52	16	130
Sektor państwowy	11	20	55	14	161
Sektor prywatny	17	19	42	22	209
Spółdzielczość	9	12	61	19	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	15	22	32	31	232
125 - 199	10	10	51	29	177
200 - 274	14	19	41	26	279
275 - 324	8	18	46	28	164
325 i powyżej	13	18	56	13	221
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	11	19	41	29	420
Średnie	12	16	44	28	542
Dobre	19	18	49	14	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	16	40	36	66
Raz w tygodniu	13	17	43	27	638
Kilka razy w roku	13	17	47	23	327
W ogóle nie uczestniczy	14	19	45	22	120
Poglądy polityczne					
Lewica	16	18	56	11	169
Centrum	13	19	51	17	335
Prawica	11	25	47	16	293
Trudno powiedzieć	12	9	29	50	352

Tabela 2. Czy udział w kampanii wyborczej prezesa S du Najwyszego wplynie
czy tez nie wplynie na dzialalnosc kierowanej przez niego instytucji?
(%)

	Tak, pozy- tywnie	Tak, nega- tywnie	Nie wplynie	Trudno powiedziec	Liczba osob
Ogolem	12	20	40	29	1150
Plec					
Meczczyni	12	25	43	19	544
Kobiety	11	15	37	37	606
Wiek					
do 24 lat	20	17	37	27	156
25-34	12	24	40	24	206
35-44	13	19	45	24	243
45-54	8	24	41	27	195
55-64	7	16	46	30	168
65 lat i wiecej	9	18	29	44	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	12	22	29	38	417
Miasto do 20 tys.	11	20	48	22	135
od 21 do 100 tys.	10	15	48	28	218
101-500 tys.	10	19	46	25	236
501 tys.i wiecej mieszk.	16	23	43	18	144
Region					
Pólnocny	10	24	42	24	147
Zachodni	7	27	39	27	119
Środkowozachodni	9	17	45	28	173
Środkowy	17	17	38	28	204
Wschodni	11	17	32	41	135
Południowo-wschodni	9	28	36	28	182
Południowo-zachodni	14	13	46	27	190
Wykształcenie					
Podstawowe	8	15	32	45	410
Zasadnicze zawodowe	15	21	42	23	308
Średnie	12	21	46	20	346
Wyższe	12	34	44	9	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	8	40	42	10	74
Prac.umysl.niż.szczebla	15	20	46	19	84
Pracownicy fiz.- umysl.	13	20	47	20	74
Robotnicy wykwalifikowani	12	22	45	20	144
Robotnicy niewykwalifik.	10	16	46	28	71
Rolnicy	16	18	37	28	63
Prywatni przedsiębiorcy	11	23	45	21	49
Bierni zawodowo					
Rencisci	6	20	34	40	164
Emeryci	10	17	37	36	202
Uczniowie i studenci	25	12	50	12	53
Bezrobotni	14	13	31	42	93
Gospodynie domowe i inni	10	18	32	40	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	9	28	48	14	130
Sektor państwowy	12	24	46	18	161
Sektor prywatny	15	20	40	26	209
Spółdzielczość	0	12	61	28	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	11	26	31	31	232
125 - 199	15	10	40	34	177
200 - 274	13	21	37	30	279
275 - 324	11	21	38	31	164
325 i powyżej	9	22	53	16	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	20	37	32	420
Średnie	11	19	39	31	542
Dobre	16	21	48	15	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	16	30	38	66
Raz w tygodniu	12	18	41	29	638
Kilka razy w roku	9	21	41	29	327
W ogóle nie uczestniczy	14	28	38	19	120
Poglądy polityczne					
Lewica	10	28	45	17	169
Centrum	11	23	46	20	335
Prawica	16	22	46	15	293
Trudno powiedziec	9	10	26	54	352

Tabela 3. Czy udział w kampanii wyborczej prezesa NBP wpłynie czy też nie wpłynie na działalność kierowanej przez nią instytucji?

(%)

	Tak, pozytywnie	Tak, negatywnie	Nie wpłynie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	23	36	26	1150
Płeć					
Mężczyźni	16	26	38	19	544
Kobiety	14	20	33	33	606
Wiek					
do 24 lat	20	20	40	20	156
25-34	18	23	39	20	206
35-44	19	22	38	21	243
45-54	13	30	35	23	195
55-64	11	19	40	30	168
65 lat i więcej	7	25	22	46	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	22	27	37	417
Miasto do 20 tys.	16	24	41	19	135
od 21 do 100 tys.	15	17	44	24	218
101-500 tys.	13	28	39	20	236
501 tys. i więcej mieszk.	19	26	38	17	144
Region					
Północny	15	34	33	18	147
Zachodni	13	31	34	23	119
Środkowozachodni	10	22	42	26	173
Środkowy	20	18	36	27	204
Wschodni	13	18	31	38	135
Południowo-wschodni	9	29	34	28	182
Południowo-zachodni	21	16	39	24	190
Wykształcenie					
Podstawowe	12	18	27	43	410
Zasadnicze zawodowe	20	22	38	21	308
Średnie	15	27	42	15	346
Wyższe	8	38	43	12	85
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	42	39	10	74
Prac. umysł. niż. szczebla	26	21	38	15	84
Pracownicy fiz.- umysł.	19	20	43	17	74
Robotnicy wykwalifikowani	13	24	46	17	144
Robotnicy niewykwalifik.	15	20	38	26	71
Rolnicy	23	15	34	28	63
Prywatni przedsiębiorcy	13	32	39	16	49
Bierni zawodowo					
Renciści	10	27	25	37	164
Emeryci	11	21	31	37	202
Uczniowie i studenci	22	23	45	10	53
Bezrobotni	17	16	33	33	93
Gospodynie domowe i inni	14	18	32	36	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	12	29	46	13	130
Sektor państwowy	18	24	43	15	161
Sektor prywatny	18	24	35	23	209
Spółdzielczość	9	12	59	20	18
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	17	26	26	31	232
125 - 199	24	13	37	26	177
200 - 274	16	22	35	28	279
275 - 324	11	27	34	29	164
325 i powyżej	12	29	44	15	221
Ocena własnych war. mater.					
Złe	17	23	31	29	420
Średnie	13	23	37	28	542
Dobre	16	23	44	16	187
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	19	20	28	32	66
Raz w tygodniu	15	21	37	27	638
Kilka razy w roku	12	25	36	26	327
W ogóle nie uczestniczy	17	30	33	20	120
Poglądy polityczne					
Lewica	17	34	39	10	169
Centrum	14	26	41	19	335
Prawica	19	26	42	14	293
Trudno powiedzieć	11	13	24	52	352

Tabela 4. Czy startując w kampanii wyborczej rzecznik praw obywatelskich:
1 - powinien ustąpić ze stanowiska; 2 - nie jest to konieczne (%)

	1	2	Trudno poiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	52	20	1150
Płeć				
Mężczyźni	33	51	16	544
Kobiety	23	53	24	606
Wiek				
do 24 lat	26	60	13	156
25-34	32	56	13	206
35-44	32	52	17	243
45-54	33	53	15	195
55-64	24	52	24	168
65 lat i więcej	18	43	39	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	45	28	417
Miasto do 20 tys.	26	57	17	135
od 21 do 100 tys.	21	58	21	218
101-500 tys.	30	58	12	236
501 tys.i więcej mieszk.	41	50	9	144
Region				
Północny	33	54	13	147
Zachodni	27	47	26	119
Środkowozachodni	25	55	20	173
Środkowy	30	53	17	204
Wschodni	32	46	21	135
Południowo-wschodni	28	50	22	182
Południowo-zachodni	21	59	20	190
Wykształcenie				
Podstawowe	21	43	36	410
Zasadnicze zawodowe	33	54	14	308
Średnie	29	62	9	346
Wyższe	39	56	5	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	45	51	4	74
Prac.umysł.niż.szczebła	36	53	11	84
Pracownicy fiz.- umysł.	30	59	11	74
Robotnicy wykwalifikowani	37	52	11	144
Robotnicy niewykwalifik.	27	46	27	71
Rolnicy	31	47	22	63
Prywatni przedsiębiorcy	24	63	13	49
Bierni zawodowo				
Renciści	24	47	29	164
Emeryci	19	49	31	202
Uczniowie i studenci	26	65	9	53
Bezrobotni	20	62	19	93
Gospodynie domowe i inni	26	49	25	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	40	50	9	130
Sektor państwowy	33	54	13	161
Sektor prywatny	31	55	14	209
Spółdzielczość	50	46	4	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	27	48	25	232
125 - 199	26	56	19	177
200 - 274	28	53	19	279
275 - 324	27	48	25	164
325 i powyżej	32	57	11	221
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	50	21	420
Średnie	27	52	21	542
Dobre	27	60	13	187
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	37	33	66
Raz w tygodniu	27	53	20	638
Kilka razy w roku	29	54	17	327
W ogóle nie uczestniczy	32	50	18	120
Poglądy polityczne				
Lewica	28	64	8	169
Centrum	32	58	10	335
Prawica	35	50	15	293
Trudno powiedzieć	18	43	39	352

Tabela 5. Czy startując w kampanii wyborczej prezes S du Najwy szego:
1 - powinien ustąpić ze stanowiska; 2 - nie jest to konieczne (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	45	22	1150
Płeć				
Mężczyźni	40	44	16	544
Kobiety	27	46	27	606
Wiek				
do 24 lat	35	45	20	156
25-34	36	47	17	206
35-44	36	48	16	243
45-54	36	48	16	195
55-64	33	41	26	168
65 lat i więcej	25	37	38	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	41	29	417
Miasto do 20 tys.	36	46	17	135
od 21 do 100 tys.	28	51	22	218
101-500 tys.	38	47	15	236
501 tys.i więcej mieszk.	43	43	14	144
Region				
Północny	38	46	16	147
Zachodni	34	38	28	119
Środkowozachodni	35	44	21	173
Środkowy	36	45	19	204
Wschodni	35	39	25	135
Południowo-wschodni	33	45	22	182
Południowo-zachodni	24	53	23	190
Wykształcenie				
Podstawowe	25	37	38	410
Zasadnicze zawodowe	36	49	15	308
Średnie	37	50	13	346
Wyższe	48	49	4	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	41	4	74
Prac.umysł.niż.szczebła	36	48	16	84
Pracownicy fiz.- umysł.	43	45	12	74
Robotnicy wykwalifikowani	41	46	13	144
Robotnicy niewykwalifik.	34	38	28	71
Rolnicy	32	47	21	63
Prywatni przedsiębiorcy	27	61	12	49
Bierni zawodowo				
Renciści	33	35	32	164
Emeryci	27	44	29	202
Uczniowie i studenci	36	50	14	53
Bezrobotni	21	50	29	93
Gospodynie domowe i inni	23	50	27	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	51	39	10	130
Sektor państwowy	36	48	16	161
Sektor prywatny	35	50	15	209
Spółdzielczość	50	41	9	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	32	41	27	232
125 - 199	30	48	22	177
200 - 274	32	48	20	279
275 - 324	37	40	24	164
325 i powyżej	38	48	14	221
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	43	21	420
Średnie	32	44	24	542
Dobre	35	51	14	187
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	39	33	66
Raz w tygodniu	32	45	23	638
Kilka razy w roku	35	47	18	327
W ogóle nie uczestniczy	40	42	18	120
Poglądy polityczne				
Lewica	40	52	8	169
Centrum	37	51	12	335
Prawica	38	45	16	293
Trudno powiedzieć	23	36	42	352

Tabela 6. Czy startując w kampanii wyborczej przez NBP: 1 - powinna ustąpić ze stanowiska; 2 - nie jest to konieczne (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	47	19	1150
Płeć				
Mężczyźni	40	46	14	544
Kobiety	29	48	24	606
Wiek				
do 24 lat	33	52	15	156
25-34	38	48	14	206
35-44	37	47	16	243
45-54	37	50	13	195
55-64	31	47	22	168
65 lat i więcej	25	39	36	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	29	43	28	417
Miasto do 20 tys.	42	44	15	135
od 21 do 100 tys.	28	56	16	218
101-500 tys.	37	50	12	236
501 tys. i więcej mieszk.	45	43	12	144
Region				
Północny	35	52	13	147
Zachodni	31	47	21	119
Środkowozachodni	38	43	19	173
Środkowy	37	47	17	204
Wschodni	33	44	23	135
Południowo-wschodni	33	44	22	182
Południowo-zachodni	29	52	18	190
Wykształcenie				
Podstawowe	25	41	35	410
Zasadnicze zawodowe	38	51	11	308
Średnie	38	51	11	346
Wyższe	46	49	5	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	45	5	74
Prac.umysł.niż.szczebła	38	44	17	84
Pracownicy fiz.- umysł.	47	45	8	74
Robotnicy wykwalifikowani	40	51	9	144
Robotnicy niewykwalifik.	29	42	29	71
Rolnicy	35	47	18	63
Prywatni przedsiębiorcy	26	64	10	49
Bierni zawodowo				
Renciści	32	42	27	164
Emeryci	27	44	29	202
Uczniowie i studenci	35	52	13	53
Bezrobotni	29	52	19	93
Gospodynie domowe i inni	28	51	21	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	50	42	9	130
Sektor państwowy	38	49	12	161
Sektor prywatny	32	53	15	209
Spółdzielczość	51	40	9	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	32	43	25	232
125 - 199	32	53	15	177
200 - 274	33	48	20	279
275 - 324	33	45	23	164
325 i powyżej	41	47	12	221
Ocena własnych war. mater.				
Złe	37	44	20	420
Średnie	31	48	21	542
Dobre	35	53	12	187
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	41	31	66
Raz w tygodniu	31	50	19	638
Kilka razy w roku	36	46	18	327
W ogóle nie uczestniczy	45	39	16	120
Poglądy polityczne				
Lewica	43	51	7	169
Centrum	38	52	10	335
Prawica	36	51	14	293
Trudno powiedzieć	25	37	38	352

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele kadry dowódczej Wojska Polskiego na służbowych odprawach, naradach: 1 - mogą przedstawiać swoje stanowisko w ważnych kwestiach politycznych, bo są obywatelami jak inni; 2 - nie powinni przedstawiać swojego stanowiska w ważnych kwestiach politycznych, bo ich podwładni mogą to zrozumieć jako polecenie służbowe (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	53	18	1150
Płeć				
Mężczyźni	30	58	12	544
Kobiety	28	49	23	606
Wiek				
do 24 lat	31	55	14	156
25-34	28	60	11	206
35-44	31	57	13	243
45-54	33	56	11	195
55-64	28	43	29	168
65 lat i więcej	25	43	32	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	24	48	28	417
Miasto do 20 tys.	25	62	14	135
od 21 do 100 tys.	31	55	14	218
101-500 tys.	32	57	12	236
501 tys. i więcej mieszk.	42	50	8	144
Region				
Północny	36	50	14	147
Zachodni	34	48	18	119
Środkowo-zachodni	24	59	17	173
Środkowy	27	51	19	204
Wschodni	28	47	25	135
Południowo-wschodni	26	54	20	182
Południowo-zachodni	33	55	12	190
Wykształcenie				
Podstawowe	24	44	33	410
Zasadnicze zawodowe	33	54	13	308
Średnie	33	58	8	346
Wyższe	26	71	3	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	25	72	3	74
Prac.umysł.niż.szczębla	25	70	5	84
Pracownicy fiz.-umysł.	23	69	8	74
Robotnicy wykwalifikowani	37	54	8	144
Robotnicy niewykwalifik.	34	47	19	71
Rolnicy	27	55	19	63
Prywatni przedsiębiorcy	32	61	6	49
Bierni zawodowo				
Renciści	28	38	34	164
Emeryci	26	47	27	202
Uczniowie i studenci	34	53	13	53
Bezrobotni	39	46	15	93
Gospodynie domowe i inni	23	50	26	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	21	70	9	130
Sektor państwowy	39	51	10	161
Sektor prywatny	29	63	8	209
Spółdzielczość	35	56	9	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	26	51	23	232
125 - 199	31	51	18	177
200 - 274	31	49	20	279
275 - 324	25	57	18	164
325 i powyżej	30	60	10	221
Ocena własnych war. mater.				
Złe	30	47	23	420
Średnie	29	54	18	542
Dobre	29	65	6	187
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	31	43	25	66
Raz w tygodniu	30	50	21	638
Kilka razy w roku	29	58	13	327
W ogóle nie uczestniczy	28	62	10	120
Poglądy polityczne				
Lewica	29	61	10	169
Centrum	31	60	8	335
Prawica	38	50	12	293
Trudno powiedzieć	20	44	36	352